

บทที่ 5

สรุป และอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินผลการใช้นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปริษาาศาสตร์ จังหวัดชลบุรี ด้านคุณธรรม เรื่องวินัยในตนเอง ด้านสังคมเรื่อง จิตสาธารณะ และด้านการเรียนรู้เรื่อง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียนช่วงชั้นปีที่ 3 โรงเรียนปริษาาศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนดังนี้คือ ครู 28 คน ผู้ปกครอง 665 คน นักเรียน 665 คน ผู้ให้ข้อมูลในการประชุมระดมความคิดเห็นรอบแรก คือ กรรมการสถานศึกษา 1 คน ผู้บริหาร 4 ครู 2 ผู้ปกครอง 1 คน โดยเข้ารับการอบรมสัมมนา “โครงการกลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน” จำนวน 8 ท่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อการประเมินผลการใช้นวัตกรรมคือ ครู 28 คน นักเรียน 243 คน และผู้ปกครอง 243 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608 – 609) ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งสุดท้าย คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และนักเรียน ครู ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งหมด 18 คน

ผู้วิจัยใช้การผสมผสานวิธีการ ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การค้นคว้าจากเอกสาร การประชุมกลุ่ม การประเมินระดับคุณลักษณะจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อขยายความข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติการทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t - test แบบ Dependent Samples) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า จากแหล่งข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเป็นไปตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. รูปแบบนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปริษาาศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม เรื่องการมีวินัยในตนเอง ด้านสังคม เรื่องการมีจิตสาธารณะ ด้านการเรียนรู้ เรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยการคิดค้นสรรหานวัตกรรม มาจากการมีส่วนร่วม

ของทุกฝ่าย คือ กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยใช้แนวคิดการสร้างนวัตกรรม 6 รูปแบบ คือ การทำให้เข้าเป็นระบบสถาบัน การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน การเรียนรู้จากการบริการ การสร้างระบบค่านิยม การเชิญชวนให้ทำความดี และการพัฒนาตนเอง โดยนวัตกรรมที่โรงเรียนใช้พัฒนานักเรียน มีดังนี้

1.1 การทำให้เข้าเป็นระบบสถาบัน โดยการการจัดกิจกรรมที่กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานในระดับสูง(ระดับนโยบาย) และทำให้เป็นภารกิจปกติของโรงเรียน โดยกำหนดเป็นแผนงานหลัก ได้แก่ โครงการวิจัยพัฒนานวัตกรรม โครงการเข้าพรรษาแผ่เมตตาตามหากุศล โครงการสัปดาห์วิชาการ โครงการณรงค์ จิตดารมณัมหาพรต

1.2 การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน โดยการบูรณาการและสอดแทรกเข้ากับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนปกติ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้แก่ โครงการสัปดาห์วิชาการ การสอนด้วยโครงงาน “โครงงานคุณธรรม” กิจกรรมโฮมรูม

1.3 การเรียนรู้จากการบริการ โดยการจัดกิจกรรมที่จัดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานที่เป็นการให้บริการแก่สังคม ได้แก่ ชุมนุมจิตอาสาสร้างสรรค์สิ่งดีในโรงเรียน กิจกรรมอาสาจราจร โครงการเรารักห้องเรียน

1.4 การสร้างระบบค่านิยม โดยอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเห็นถึงแก่นแท้ของเด็กไทย ต้องประพฤติและปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงาม กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาอย่างชัดเจน และสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาเป็นแบบอย่าง ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจพฤติกรรมกาปฏิบัติตนของตนเองในแต่ละวัน ได้แก่ โครงการเข้าพรรษาแผ่เมตตาตามหากุศล กิจกรรมธรรมะวันละ 1 นาที (ข้อคิดจากพระวาจา) กิจกรรมโฮมรูม โครงการณรงค์ จิตดารมณัมหาพรต กิจกรรมสัญญาณคีมินัน

1.5 การเชิญชวนให้ทำความดี โดยการชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (Moral Courage Development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร ได้แก่ กิจกรรมธรรมะวันละ 1 นาที (ข้อคิดจากพระวาจา) กิจกรรมสัญญาณคีมินัน โครงการเข้าพรรษาแผ่เมตตาตามหากุศล โครงการณรงค์ จิตดารมณัมหาพรต กิจกรรมอบรมคุณภาพชีวิต กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสัญญาณคีมินัน

1.6 การพัฒนาตนเอง โดยการจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ จัดพื้นที่สร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตนตามความเชื่อ ตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ และอยู่ในบริบทของการทำความดี ให้นักเรียน เห็นบทบาทและคุณค่าของตนเองมากขึ้น ได้แก่

โครงการเข้าพรรษาแผ่เมตตาตามหาคุศล กิจกรรมบิณฑบาตรอบาสนุข กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมเชิญพระวิทยากร โครงการสัปดาห์วิชาการ กิจกรรมอบรมคุณภาพชีวิต โครงการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้

2. ผลการประเมินการใช้นวัตกรรมจากการวัดระดับคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านพบว่า

ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะโดยการประเมินตนเองของนักเรียน คุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะโดยครูเป็นผู้ประเมิน คุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) ก่อนการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะโดยผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน คุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) อยู่ในระดับมาก

ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะโดยนักเรียนประเมินเพื่อน ก่อนการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) อยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังการพัฒนาด้านคุณธรรม (วินัยในตนเอง) ด้านสังคม (จิตสาธารณะ) อยู่ในระดับมาก ด้านการเรียนรู้ (ใฝ่รู้ใฝ่เรียน) อยู่ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะ ก่อนและหลังปฏิบัติการใช้นวัตกรรมปรากฏว่า

พฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมเรื่องการมีวินัยในตนเอง ด้านสังคมเรื่องการมีจิตสาธารณะ และด้านการเรียนรู้เรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ภายหลังจากการใช้นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สูงขึ้นอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. รูปแบบนวัตกรรมที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา มีผลทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้

กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านคุณธรรม (การมีวินัยในตนเอง) กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติได้เป็นผลคือ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรม ธรรมะวันละ 1 นาที ข้อคิดจากพระวาจา กิจกรรมสัจญาณคีมีวินัย โครงการอบรมคุณภาพชีวิต การสอนด้วยโครงการ โครงการงานคุณธรรม ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ได้มีการวางแผนชีวิตในอนาคต ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครูเพิ่มขึ้น พฤติกรรมคุณธรรม ซึมซับเข้าไปในจิตใจโดยไม่รู้ตัว และปฏิบัติทุกวันจนเป็นนิสัย

กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านสังคม (การมีจิตสาธารณะ) กิจกรรมที่ส่งผลให้นักเรียนมีการปฏิบัติคุณลักษณะด้านสังคมที่ดีคือ ชุมนุมจิตอาสาสร้างสรรค์สิ่งดีในโรงเรียน กิจกรรมอาสาจากร โครงการเรารักห้องเรียน โครงการเข้าพรรษาแผ่เมตตาตามหากุศล โครงการรณรงค์จิตตารมณ์มหาพรต นักเรียนส่วนมากมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ และช่วยกิจกรรมเพื่อสังคมที่โรงเรียนจัดขึ้น ได้รับผิชอบคุณแลน้อง ช่วยเหลือครู และสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน

กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะด้านด้านการเรียนรู้ (การใฝ่รู้ใฝ่เรียน) กิจกรรมที่ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่ดี คือ กิจกรรมโฮมรูม โครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โครงการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ โครงการสัปดาห์วิชาการ การสอนด้วยโครงงาน โครงงานคุณธรรม ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ครุมีสื่อประกอบการสอนที่แปลกไปจากเดิมและน่าสนใจ นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

อภิปรายผลวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การสร้างและประเมินผลการใช้นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปริษานุศาสตร์ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. รูปแบบนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปริษานุศาสตร์ ที่มีผลการดำเนินงานเป็นผลสำเร็จ ได้แก่

1.1 รูปแบบนวัตกรรม การทำให้เข้าเป็นระบบสถาบัน ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการเรียนรู้ เพราะบริบทของโรงเรียนคาทอลิก ซึ่งมีผู้บริหารเป็นนักบวช มีจุดเน้นให้ใส่ใจบรรยากาศในการศึกษาเรียนรู้ ที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิก สอดคล้องกับ แมคคัลฟลิน (McLaughlin, 2000, pp. 9 - 11) ที่ให้ทัศนะว่า แนวการศึกษาคาทอลิกต้องทบทวนและทำความเข้าใจถึงบทบาท ของการศึกษาคาทอลิกตามปรัชญาทฤษฎีคาทอลิก ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากกว่าวัตถุ สอดคล้องกับ สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย (2541, หน้า 138 - 154) ที่กล่าวถึงแผนแม่บทของการศึกษาคาทอลิกฯ ที่ว่า ธรรมชาติของการศึกษาคาทอลิก คือการฝึกอบรมพัฒนามนุษย์ให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ทั้งรายบุคคลและหมู่คณะ โดยยึดหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาเป็นหลักในการจัดการศึกษา ด้วยเอกลักษณ์ของสถานศึกษาคาทอลิกดังกล่าว จึงทำให้การใช้นวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้เด่นชัดกว่าด้านอื่น

1.2 รูปแบบนวัตกรรม การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนพัฒนา คุณลักษณะของตนเองจากกิจกรรมการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยสอดคล้อง การพัฒนาคุณธรรมระหว่างการพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดใน หลักสูตร และจัดกิจกรรมที่มีการบูรณาการกระบวนการดำเนินงานของนักเรียน ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ โดยให้สัมพันธ์กับกิจกรรมเดิม สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบัน ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546, หน้า 8 - 9) ที่ว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ภายในโรงเรียน มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและใฝ่รู้ใฝ่เรียนดีขึ้น กอหลาร์ (Gholar, (2006) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยจัดเป็นศูนย์คุณลักษณะศึกษา เพื่อการศึกษาและสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังเน้นการเสริมสร้างการยอมรับ ตนเอง (Self - esteem) ให้แก่เด็ก แนวคิดดังกล่าวเน้นการพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ทั้งทางสติปัญญา (Cognitive Area) ในด้านความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะที่ดี ตลอดจน การพัฒนาด้านจิตใจ (Affective Area) ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการประพฤติการปฏิบัติตน ของเด็ก แนวทางนี้รวมถึงการบูรณาการการสอนและการสอดแทรกเรื่องคุณลักษณะที่ดีในการสอน วิชาต่าง ๆ ให้กับเด็กด้วย

1.3 รูปแบบนวัตกรรม การเรียนรู้จากกรณีศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสังคม และร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ กระตุ้นจิตสำนึกในการทำ ความดีเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับบทศึกษาวิจัยของ เทอร์รี่ (Terry, 2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการ เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมทำให้นักเรียนมีโอกาสเติบโตทางด้านสติปัญญา ด้านบุคคล ด้านความคิดริเริ่ม และด้านสังคม มีความตระหนัก และความรับผิดชอบต่อการเป็นพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล มณีงาม (2547) ที่ทำการวิจัยผลของการใช้โปรแกรมสร้าง จิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม ทำให้นักเรียน มีจิตสำนึกอยู่ในระดับที่ 3 กล่าวคือนักเรียนมีความรู้ และสามารถใช้เหตุผลเชื่อมโยงกับผลกระทบ ต่อสังคมได้

1.4 รูปแบบนวัตกรรม การสร้างระบบค่านิยม จากการวิจัยของ สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ (2549) กล่าวว่า การสร้างระบบค่านิยมให้เด็กเห็นถึงแก่นของเด็กไทย ที่ต้องประพฤติ และปฏิบัติตนไปในทิศทางที่ถูกต้อง กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาให้ชัดเจนและสิ่งที่อยู่ใกล้ ตัวเด็ก มาเป็นแบบอย่าง ทำให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจ พฤติกรรมการปฏิบัติตนของตนเองในแต่ละวันตอนเช้าเมื่อเข้าแถวเคารพธงชาติ และสรรหา แบบอย่างที่ดีมาแนะนำ ชักจูงให้ทำดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู แดงไทย (2546) พบว่า

การสอนโดยกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างเป็นการสอนโดยการนำกรณีตัวอย่างที่เป็นสถานการณ์ใกล้ตัว มาใช้ในการศึกษา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่ศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อประสบกับเหตุการณ์จริง นักเรียนก็จะสามารถวิเคราะห์ และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลเหมาะสม โดยยึดจากสถานการณ์ที่ได้เผชิญมา มีโอกาสคิดใคร่ครวญ เลือก รับรู้ผลกระทบต่อนตนเองและส่วนรวม ซึ่งเป็นพื้นฐาน ให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มีต่อสังคม มีการพัฒนาลักษณะนิสัย เกิดคุณลักษณะที่ดีได้ในอนาคต

1.5 รูปแบบนวัตกรรม การเชิญชวนให้ทำความดี ตามแนวคิดของ ไรอัน (Ryan, 2002) กล่าวว่า การชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (Moral Courage Development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพา บุญอำนวยสุข (2545) ที่ทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลให้เยาวชนทำความดีเพื่อสังคม พบว่า ตัวแปรที่ส่งเสริมให้เยาวชนทำความดีเพื่อสังคมคือ 1) สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ 1.1) วิธีการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอน โดยการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คอยให้คำแนะนำและสอนเสริม 1.2) การเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคม อบรมสั่งสอนให้บุตรประพฤติปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์อัน ได้แก่ ความมีน้ำใจช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีจิตใจเมตตา กรุณาตามแบบอย่างของผู้ปกครองมี 2) สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย บทบาทของครู การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการเรียน รวมทั้งระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีความพอดี 3) ลักษณะทางจิต คือ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำความดีเพื่อสังคม ซึ่งเป็นผลจากการขัดเกลาหล่อหลอมจากครอบครัวและได้รับแรงกระตุ้นเสริมจากกระบวนการขัดเกลาของโรงเรียน จึงส่งผลเชิงบวกต่อการทำความดีเพื่อสังคม

1.6 รูปแบบนวัตกรรม การพัฒนาตนเอง จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รู้จักประเมินตนเอง และมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม (สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2549) สอดคล้องกับคำกล่าวของ นรงค์ ช่อนาม (ม.ป.ป.) ที่ว่า การพัฒนาตนเอง (Self - development) เป็นส่วยของการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ เพราะในองค์ประกอบสำคัญของการดำรงชีวิต ซึ่งประกอบไปด้วย เป้าหมายชีวิต สุขภาพ เวลา บทบาทต่าง ๆ ค่านิยม พลังใจ ปัญหาอุปสรรค เป็นเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาและพัฒนา การพัฒนาตนเองในเรื่องเป้าหมายชีวิตสำหรับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้นักเรียนประเมินตนเองว่าอยากเป็นอะไร ประเมินความเป็นไปได้ และเลือกเป้าหมายที่สำคัญที่สุดมาเป็นเป้าหมายชีวิต ณ ปัจจุบัน ที่จะต้องยึดมั่นและเดินไปให้ถึง

2. ผลการประเมินการใช้นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม เรื่องการมีวินัยในตนเอง ด้านสังคม เรื่อง การมีจิตสาธารณะ ด้านการเรียนรู้ เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน พบว่า ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนภายหลังการพัฒนาสูงขึ้นอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ที่ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะ

2.1 นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม เรื่องการมีวินัยในตนเอง ทำให้นักเรียนมีสติ ไตร่ตรอง และรู้ตัวเองว่า จะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ให้เป็นคนดี ของครู และคนดีของครอบครัว สอดคล้องกับ การศึกษาของ พินนภา หมวกยอด (2548) ที่พัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยใช้โปรแกรมฝึกสติตามแนวพุทธและจิตวิทยา ทำให้นักเรียนพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงขึ้น เมื่อวัดหลังการทดลองทันที เซลแมน และลิปเบอร์แมน (Selman & Lipberman, 1975, pp. 712 - 716) ศึกษาพฤติกรรมความมีวินัย จากการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม ข้อค้นพบจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม การเกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นแง่คิดเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้บนพื้นฐานของความมีวินัย และอยู่ภายใต้กรอบของสังคม

ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะของนักเรียนก่อน และหลังการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณลักษณะสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการพัฒนานักเรียนมีระดับคุณลักษณะด้านคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังการพัฒนานักเรียนมีระดับคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ มยุรี เผ่าพงษ์ (2548) ศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสถานการณ์จำลองกับวิธีสอนแบบบทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่อประเมินคะแนนพฤติกรรมหลังการสอน นักเรียนมีพฤติกรรมความมีวินัยสูงกว่าก่อนดำเนินการสอน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสัมภาษณ์ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การที่จะพัฒนาระเบียบวินัย ให้นักเรียนเกิดนิสัย การมีวินัยในตนเองได้นั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด คือ จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีนักเรียนทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ดูแลช่วยเหลือให้กำลังใจ สร้างสถานการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิณา ประชากุล (2547) และต้องติดตามตรวจสอบ ดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคลจึงจะทำให้ นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมความมีวินัยได้เป็นผลดี

2.2 การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสังคม เรื่อง การมีจิตสาธารณะ นวัตกรรมที่ใช้และนักเรียนปฏิบัติได้เป็นผลคือ ชุมชนจิตอาสาสร้างสรรค์สิ่งดีในโรงเรียน กิจกรรมอาสาจราจร โครงการเรารักห้องเรียน นวัตกรรมที่ใช้พัฒนาคุณลักษณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 นั้นเป็นช่วงที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น อยากทดลองอยากมีบทบาทเพื่อค้นหาตัวเอง ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจให้อิสระและให้การสนับสนุน เด็กวัยรุ่นจะรู้บทบาทของตนเอง และรู้หน้าที่ของตนเองได้ ดังที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ทำการศึกษาปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณธรรมของนิสิตนักศึกษา เป็นตัวแปรกระบวนการมากกว่าปัจจัย และการที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้น จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว สังคม อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก (ไพบุณย์ วัฒนศิริธรรม, และสังคม ตัญจร, 2543)

ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะของนักเรียนก่อน และหลังการพัฒนา พบว่าหลังการพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณลักษณะสูงกว่าก่อนการพัฒนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการพัฒนานักเรียนมีระดับคุณลักษณะด้านคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังการพัฒนานักเรียนมีระดับคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) กล่าวว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาของนักเรียน โดยการเรียนรู้จากการสังเกต ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะที่สูงขึ้น ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977) กล่าวว่าเด็กจะใส่ใจในตัวแบบ ตัวแบบในที่นี้คือ การปฏิบัติกิจกรรมลักษณะจิตอาสา หรือกิจกรรมสาธารณะ นักเรียนจะทำตามถ้ารู้หน้าที่ทำให้ดู หรือกลุ่มเพื่อนปฏิบัติก็จะให้ความร่วมมือ เพราะ เด็กวัยรุ่นมักจะติดกลุ่มเพื่อนตามธรรมชาติของวัย ถ้าชักชวนกันทำสิ่งที่ประ โยชน์ก็จะทำให้มีพฤติกรรมที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

การพัฒนา การมีจิตสาธารณะของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น นักเรียนต้องมีความรู้เข้าใจ เกี่ยวกับ จิตสาธารณะ และเห็นคุณค่าของการมีจิตสาธารณะ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมคิดหาแนวทางพัฒนาให้เกิดนิสัยจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาของ สุนทรี จวงส์สุข (2548) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหลัก ในการจัดทำนโยบายและสร้างความร่วมมือกันในกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดลักษณะนิสัยจิตสาธารณะได้เป็นผลดี

3. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเรียนรู้ เรื่อง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน นวัตกรรมที่ใช้และนักเรียนปฏิบัติได้เป็นผลคือ โครงการวิจัยพัฒนานวัตกรรม กิจกรรมวันวิชาการ การสอนด้วยโครงงาน โครงงานคุณธรรม โครงการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้วิจัยทำการวิจัยนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สูงที่มีความสามารถอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีความสามารถในการเขียนรายงานดีกว่า ทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ พยุง ใบแย้ม (2541) ที่กล่าวว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองให้มุ่งมั่นอยู่กับการเรียนมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนา นักเรียนมีระดับคุณลักษณะที่สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะเกิดขึ้นได้ เมื่อโรงเรียนเป็นผู้ปลูกฝัง และ ครอบครัวยอมรับ เลี้ยงดู สนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2542, บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น ให้การสนับสนุน และเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระทางความคิดและตัดสินใจ

จากการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนครั้งนี้มีข้อค้นพบอีกว่า ในบางนวัตกรรม สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้หลายด้านเช่น โครงการที่จัดต่อเนื่อง มีกิจกรรมย่อยในโครงการหลายกิจกรรม และสอดคล้องกับโครงการอื่นในโรงเรียน และกิจกรรมที่ดึง บวร เข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้ผลการดำเนินงาน ประสบผลสำเร็จได้ดี ดังเช่นงานวิจัยของ วิณา ประชากุล (2547) ที่ว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย และผู้ปกครองต้องนำแนวทางของโรงเรียนไปปฏิบัติต่อที่บ้าน นักเรียนจึงจะมีพฤติกรรมคุณลักษณะที่ดีขึ้น และผลการพัฒนาจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การวิจัยนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ การวิเคราะห์ปัญหา การสร้างนวัตกรรม การนำนวัตกรรมไปใช้ ตลอดจนการประเมินผล การมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการนี้ ทำให้การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประสบผลสำเร็จ เป็นที่น่าพึงพอใจ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ อีกเช่น การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. ควรใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณลักษณะอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านการเรียนรู้เพียงด้านเดียว เพื่อให้คุณลักษณะด้านนี้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเด่นชัด

3. จากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ซึ่งก็คือ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ที่เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงคุณค่าของ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผลของการวิจัยทำให้เกิดการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชน ซึ่งผู้บริหารมีอำนาจตัดสินใจในขั้นสูงสุด กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงมีความเป็นไปได้สูงในระดับนโยบาย แต่ในทางปฏิบัติ มีข้อควรระวังในเรื่องของ บทบาทของผู้วิจัย ซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กร การมีส่วนร่วมได้ส่วนเดียว อาจทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมไม่เป็นที่พึงปรารถนาได้
2. ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนควรเริ่มวางแผนทางการพัฒนามาจากการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยอาศัยความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ตามบริบทของโรงเรียนเอกชนให้เป็นโอกาสในการดำเนินการพัฒนา